

VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU

Pravna ureditev po ZVZD-1

9.november 2011

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE
Sektor za varnost in zdravje pri delu
Barbara Skulj Schwinger

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št.43/2011)

- I.Splošne določbe
- II.Temeljna načela
- III.Obveznosti delodajalca
- IV.Pravice in dolžnosti delavcev
- V.Dolžnosti samozaposlenih oseb
- VI.Dokumentacija
- VII.Svet za varnost in zdravje pri delu
- VIII.Dovoljenje za opravljanje strokovnih nalog
- IX.Nadzor
- X.Kazenske določbe

DEFINICIJE OSNOVNIH POJMOV

- Delavec
- **Delodajalec**
- **Nezgoda pri delu**
- Nevarni pojav
- **Delavski zaupnik za varnost in zdravje pri delu**
- **Preventivni ukrep**
- **Delovni proces**
- Sredstvo za delo
- **Promocija zdravja**
- Strokovni delavec
- **Zunanja strokovna služba**
- Izvajalec medicine dela

Definicija delodajalca

- Vsaka pravna ali fizična oseba ter drug subjekt, kot je državni organ, lokalna skupnost, podružnica tujega podjetja, diplomatsko in konzularno predstavništvo, ki na podlagi pogodbe o zaposlitvi zaposluje delavca ter ladjar ladje, ki je vpisana v slovenski ladijski register
- Oseba, ki na kakršnikoli drugi pravni podlagi nudi delo delavcu, razen oseb, ki zagotavljajo delo delavcem v gospodinjstvu in nosilcev kmetij, ki opravljajo delo z družinskimi člani na kmetijah v skladu s predpisi o kmetijstvu
- Fizična oseba, ki s člani svojih gospodarstev oziroma z družinskimi člani opravlja pridobitno ali drugo dejavnost
- Uporabnik, h kateremu so v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja, napoteni delavci s strani delodajalca, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku

TEMELJNA NAČELA

ODGOVORNOST- FINANČNA OBVEZNOST

- Prenos strokovnih nalog delodajalca ne odvezuje odgovornosti
- Obveznosti delavcev ne vplivajo na načelo odgovornosti delodajalca
- Zdravstvene posledice opravljanja dela ne smejo prizadeti delavčeve plače ter posegati v njegov z delom pridobljeni materialni in socialni položaj
- Zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ne sme delavcu povzročiti finančnih obveznosti

OCENJEVANJE TVEGANJA IN IZJAVA O VARNOSTI

- Pisna ocena tveganj, katerim so delavci izpostavljeni ali bi lahko bili izpostavljeni pri delu
- Izdelava in sprejetje izjave o varnosti v pisni obliki
- Zakon opredeljuje osnovne postopke ocenjevanja tveganja in elemente, ki jih mora delodajalec upoštevati pri izdelavi izjave o varnosti
- Podzakonski akt, ki je določal način izdelave izjave o varnosti z ocenjevanjem tveganja preneha veljati

Izjava o varnosti z oceno tveganja glede na vrsto in obseg dejavnosti

- Načrt za izvedbo predpisanih zahtev in ukrepov
- Načrt in postopki za izvedbo ukrepov v primerih neposredne nevarnosti
- Opredelitev obveznosti in odgovornosti odgovornih oseb delodajalca in delavcev
- Posebne zdravstvene zahteve za določeno delo, na podlagi strokovne ocene izvajalca medicine dela

Obveznosti v zvezi z izjavo o varnosti z oceno tveganja

- **Zapisnik o posvetovanju** z delavci oziroma njihovimi predstavniki
- **Objava na običajen način**
- **Posredovanje** izjave o varnosti z oceno tveganja delavcem vsakokrat, ko se spremeni in dopolni, novo zaposlenim ter vsem drugim navzočim na delovnem mestu
- **Vpogled** na zahtevo
- **Popraviti in dopolniti oceno tveganja**

NASILJE IN DRUGA PSIHOSOCIALNA TVEGANJA

NASILJE TRETJIH OSEB

- Ureditev delovnega mesta in opreme, ki tveganje za nasilje tretjih oseb zmanjša in ki omogoča dostop pomoči na ogroženo delovno mesto
- Načrtovanje postopkov v primeru nasilja na delovnem mestu ter seznanitev delavcev, ki na takih delovnih mestih delajo

NASILJE, TRPINČENJE, NADLEGOVANJE, PSIHOSOCIALNA TVEGANJA- **NA DELOVNEM MESTU**

Sprejem ukrepov za preprečevanje, odpravljanje in obvladovanje primerov nasilja, trpinčenja, nadlegovanja in drugih oblik psihosocialnih tveganj na delovnih mestih, ki lahko ogrozijo zdravje delavcev

OPRAVLJANJE STROKOVNIH NALOG VARNOSTI PRI DELU

- Delodajalec med svojimi delavci določi strokovnega delavca
- Delodajalec poveri vse ali posamezne naloge zagotavljanja varnosti pri delu zunanji strokovni službi, z dovoljenjem za delo
- Delodajalec sam, če je usposobljen, prevzame vodenje in zagotavljanje varnosti pri delu
- Pogoji, za strokovnega delavca, bodo določeni s podzakonskim predpisom

DELODAJALEC KOT STROKOVNI DELAVEC

Šteje se, da je delodajalec usposobljen, da sam prevzame vodenje in zagotavljanje varnosti pri delu, **če je odgovorna oseba delodajalca opravila splošni del strokovnega izpita iz varnosti in zdravja pri delu oziroma če je opravila prilagojeno splošno in strokovno usposabljanje v obsegu in na način določen v podzakonskem predpisu.**

IZVAJANJE ZDRAVSTVENIH UKREPOV

- Načrtovanje promocije zdravja na delovnem mestu
- Smernice za določitev in pripravo promocije zdravja
- Izvajalec medicine dela opravlja naloge odvisno od:
  - vrste dejavnosti delodajalca
  - vrste in stopnje tveganj za nastanek nezgod pri delu, poklicnih boleznih in boleznih, povezanih z delom delavcev
- Zdravstveni pregledi delavcev - ustreznemu tveganjem za varnost in zdravje pri delu

USPOSABLJANJE DELAVCEV

- ob sklenitvi delovnega razmerja
- pred razporeditvijo na drugo delo
- pred uvajanjem nove tehnologije ali sredstev za delo
- ob spremembi v delovnem procesu
- rok **dve leti** za občasne **preizkuse usposobljenosti**, kadar iz ocene tveganja izhaja večja nevarnost za nezgode in poklicne bolezni

OBVEŠČANJE DELAVCEV- POSVETOVANJE

- S pisnimi (izjemoma ustnimi) obvestili in navodili
- Pozornost ranljivim skupinam
- Informiranje delavcev drugega delodajalca o tveganjih in delavcih za izvajanje ukrepov
- Posvetovanje z delavci neposredno, s predstavniki v svetu delavcev ali z delavskim zaupnikom za varnost in zdravje pri delu
- Posredovanje dokumentov delavskim predstavnikom in sindikatom oz. javna objava dokumentov na običajen način

PRVA POMOČ-POŽAR-EVAKUACIJA

- Ukrepi za zagotovitev prve pomoči delavcem ter drugih navzočih oseb ter ukrepi za sodelovanje z nujno medicinsko pomočjo in reševalno službo
- Ukrepi za zagotovitev varstva pred požarom in evakuacije, po posebnih predpisih
- Ukrepi ter število zadolženih delavcev morajo ustrezati naravi dejavnosti, številu zaposlenih in drugih navzočih oseb

DRUGE OBVEZNOSTI DELODAJALCA

- Zagotavljanje osebne varovalne opreme
- Zagotavljanje periodičnih preiskav škodljivosti delovnega okolja in periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme
- Zagotavljanje varnega delovnega okolja in varne uporabe delovne opreme

OBVESTILA IN PRIJAVE

- Obvestilo inšpekciji dela pred začetkom delovnega procesa, pri katerem obstajajo večje nevarnosti za nezgode in poklicne bolezni
- Prijava nezgode pri delu s smrtnim izidom, nezgode, zaradi katere je delavec nezmožen za delo več kot tri delovne dni, kolektivne nezgode, nevarnega pojava in ugotovljene poklicne bolezni
- Podzakonski predpis- obrazci za prijave

DOKUMENTACIJA

Trajna hramba dokumentacije, ki se nanaša na:

1. obdobje preiskave škodljivosti v delovnem okolju;
2. obdobje pregledov in preizkuse delovne opreme;
3. pregledov in preizkuse osebne varovalne opreme;
4. opravljeno usposabljanje za varno delo in preizkuse usposobljenosti;
5. zdravstvene preglede delavcev;
6. nezgode pri delu, kolektivne nezgode, nevarne pojave, ugotovljene poklicne bolezni in bolezni, povezane z delom ter njihove vzroke;
7. nevarne snovi, ki jih uporablja, če tako določajo posebni predpisi.

SAMOZAPOSLENA OSEBA

- Oseba, ki ne zaposluje drugih delavcev in v delovni proces ne vključuje drugih oseb
- Oseba, ki je zavarovana kot kmet in opravlja dejavnost le z družinskimi člani
- Obveznosti:
  - Ocena tveganja- pisno le ob ugotovljenih nevarnostih
  - Uporaba sredstev za delo in osebne varovalne opreme
  - Vključitev v pisni sporazum na skupnem delovišču
  - Sprejem ukrepov za zagotovitev varstva pred požarom
  - Prijava nezgode pri delu, poklicne bolezni in nevarnega pojava

PRAVICE DELAVCEV

ODKLONITEV DELA

- Delavec ni predhodno seznanjen z vsemi nevarnostmi pri delu ter z varnostnimi ukrepi
- Delavec ni usposobljen za varno in zdravo delo
- Delodajalec ni zagotovil predpisanega zdravstvenega pregleda
- Ob neposredni nevarnosti

Ravnanje delavca:

- Odkloniti delo in zahtevati odpravo nevarnosti
- Zahtevati posredovanje inšpekcije dela
- Ustrezno ukrepati, skladno z znanjem in tehničnimi sredstvi, ki jih ima na razpolago
- Zapustiti delovno mesto v primeru neizogibne, neposredne nevarnosti za življenje ali zdravje

PRAVICE IN DOLŽNOSTI DELAVCEV

- Pravica in dolžnost do zdravstvenih pregledov, ki ustrezajo tveganjem za varnost in zdravje pri delu
- Pravica in dolžnost do obveščeniosti o varnostnih ukrepih in ukrepih zdravstvenega varstva in do usposobljenosti za njihovo izvajanje
- Pravica delavcev do dajanja predlogov, pripomb, obvestil o vprašanjih varnosti in zdravja pri delu
- Pravica do sodelovanja pri upravljanju

DOLŽNOSTI DELAVCEV

- Pravilna uporaba delovne opreme, osebne varovalne opreme ter drugih sredstev za delo, vključno z varnostnimi napravami
- Obveščanje delodajalca ali delavcev, zadolženih za varnost in zdravje pri delu o vsaki pomanjkljivosti, škodljivosti, okvari ali o drugem pojavu, ki bi lahko ogrozil zdravje in varnost delavcev ali drugih oseb
- Sodelovanje z delodajalcem in delavci, zadolženimi za varnost in zdravje pri delu toliko časa, da se vzpostavi varno delovno okolje

ALKOHOL, DROGE IN DRUGE SUBSTANCE

- Absolutna prepoved dela pod vplivom alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc
- Delodajalec ugotavlja stanje po postopku in na način določenima z internim aktom
- Prepoved dela pod vplivom zdravil, ki lahko vplivajo na psihofizične sposobnosti, na tistih delovnih mestih, kjer je zaradi večjih nevarnosti za nezgode pri delu tako določeno z izjavo o varnosti z oceno tveganja
- Odstranitev z dela

NADZOR

- **Inšpekcija dela** opravlja nadzor nad izvajanjem zakona, drugih predpisov o varnosti in zdravju pri delu, kolektivnih pogodb ter nad varnostnimi ukrepi, določenimi s strani delodajalca
- **Izjeme**
  - rudarska in podzemna gradbena dela
  - morska plovila za gospodarske namene
  - letalske operacije in aktivnosti
  - varstvo pred požarom, reševanje in evakuacija

GLOBE ZA PREKRŠKE

- **Delodajalci** od 2.000 do 40.000 evrov
- **Delavci** od 100 do 1.000 evrov
- **Samozaposlene osebe** od 500 do 10.000 evrov
- **Imetniki dovoljenj** za opravljanje strokovnih nalog od 1.000 do 20.000 evrov

Inšpekcijski organ lahko v postopku o prekršku izreče globo v znesku-znotraj predpisanega razpona

DRUGE NOVOSTI

- Inšpektorat RS za delo upravljavec evidenc o smrtnih nezgodah, nezgodah zaradi katerih je delavec odsoten z dela več kot tri dni, nevarnih pojavih, ugotovljenih poklicnih boleznih in boleznih povezanih z delom
- Spremembe pri dovoljenju za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu
- Preoblikovanje Sveta RS za varnost in zdravje pri delu v posvetovalno telo ministra, pristojnega za varnost in zdravje pri delu
- Revizija vseh podzakonskih aktov in prenos vsebine nekaterih v neobvezujoče smernice

PODZAKONSKI AKTI

PRAVILNIKI DO 17.12.2011

- o usposabljanju strokovnih delavcev
- o strokovnih izpitih
- o izvajalcih medicine dela
- o zdravstvenih pregledih
- o dovoljenjih za opravljanje strokovnih nalog